

HOOFDSTUK V: VERSLAG VAN DE VERSCHILLENDE DEPARTEMENTEN

5.1. Binnenlandse Zaken

5.1.1. Verslag over de toepassing van de omzendbrief inzake de opvang van de slachtoffers van de mensenhandel.

Het aantal aanvragen om toepassing van de slachtofferregeling is niet toegenomen in vergelijking met het jaar 1997. In 1998 werden er 131 nieuwe gevallen genoteerd (Payoke: 43; Pagasa : 41; Sürya : 47). Sinds de beginfase in 1994 tot einde 1998 werden er 479 dossiers behandeld.

Wat Payoke betreft situeert het hoofdaandeel zich in de prostitutiesector. Met betrekking tot Sürya vinden we de slachtoffers vooral in het domein van de restaurants en de bakkerijen (vooral Chinezen en Turken).

De verdeling van het aantal slachtoffers per sector kan als volgt bepaald worden:

- prostitutie : 92
- restaurants/bakkerijen : 27
- clandestiene ateliers: 2
- andere (bv. voetbal – au pair – exploitatie door leden van het diplomatiek korps) : 7

Zoals uit de hogervermelde cijfergegevens blijkt werd het grootste gedeelte van de slachtoffers teruggevonden in de categorie "prostitutie".

Met betrekking tot deze sector kan men een lichte afname constateren van het aantal dossiers van personen van Afrikaanse herkomst (19 in 1998). Er zijn echter duidelijk meer aanvragen voor onderdanen uit Oost-Europese landen (vooral etnische Albanezen :43 in 1998).

Verloop van de nieuwe dossiers met betrekking tot het jaar 1998:

- 12 aanvragen waarvan de toepassing van de omzendbrief werd geweigerd (reden: niet-beantwoording aan de criteria van de omzendbrief);
- 16 personen onder een ander administratief statuut (meestal asielpcedure);
- 8 gevallen waarbij door het opvangcentrum een einde werd gesteld aan de begeleiding;
- 88 gevallen in onderzoek :
 - 18 personen onder toepassing van de eerste fase van de omzendbrief (d.w.z. bevel met een termijn van 45 dagen);

- 61 personen onder toepassing van de tweede fase van de omzendbrief (aankomstverklaring met een geldigheidsduur van 3 maanden);
 - 9 personen onder toepassing van de derde fase van de omzendbrief (machtiging tot verblijf voor een duur van meer dan 3 maanden);
- 7 dossiers zonder gevolg geklasseerd door de gerechtelijke overheden.

In 1998 werden zestien personen definitief geregulariseerd, dus in het bezit gesteld van een machtiging tot verblijf zonder beperking in de tijd, omdat hun klacht of verklaringen hebben geleid tot gerechtelijke veroordelingen. Voor 17 gevallen werd er overgegaan tot een regularisatie om humanitaire redenen gelet op de duur van het verblijf, in toepassing van de zogenaamde STOP-procedure.

De Dienst Vreemdelingenzaken stelt vast dat de samenwerking met de onthaalcentra, parketten en politiediensten goed verloopt.

5.1.2. Misbruik van de asielpcedure

Het misbruik van de asielpcedure door personen die in de prostitutiesector werkzaam zijn, is nog steeds actueel.

Om dit probleem aan te pakken werden er een aantal maatregelen genomen:

- * het misbruik van de asielpcedure wordt aangepakt door :
 - asielaanvragen van personen die in de prostitutiesector werkzaam zijn zo snel mogelijk (dus prioritair) af te handelen;
 - personen die zijn uitgeprocedeerd en die illegaal verblijven, te verwijderen (tenzij het gaat om slachtoffers van de mensenhandel of personen die bereid zijn om mee te werken aan het onderzoek naar de organisatoren van mensenhandel);
- * slachtoffers van mensenhandel worden in contact gebracht met de onthaalcentra;
- * informatie in verband met netwerken wordt overgemaakt aan de bevoegde instanties (politiediensten en gerechtelijke instanties).

Kenschetsend voor 1998 is de toename van problemen inzake mensenhandel en aanverwanten bij personen afkomstig van Oost-Europa. Het gaat hier voornamelijk om personen afkomstig van Albanië en de voormalige Sovjet-Unie. De hoofdmoot vormen nog steeds, zoals ook het voorbije jaar het geval was, de Albanese prostituees, die hun verblijfplaats hoofdzakelijk in het Antwerpse en het Brusselse zouden hebben. Ook komen bij tal van dossiers steeds dezelfde advocaten terug.

In sommige gevallen ging het om minderjarige meisjes, die het gegeven van hun minderjarigheid vaak proberen te verbergen door een verkeerde geboortedatum aan te geven. Een botscan kon dit nadien vaak onthullen.

In geval van asielzoekers gaat het bijna steeds om negatieve en ongeloofwaardige dossiers, die met een onontvankelijkheidsbeslissing van de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen (verder: CGVS) worden afgesloten.

Kenmerkend is tevens het feit dat in sommige gevallen personen zich voor hun asielaanvraag als koppel voordoen, terwijl het in feite om een prostituee en haar pooier gaat.

In 1998 hebben de politionele en gerechtelijke autoriteiten tal van acties in het Albanese prostitutiemilieu ondernomen, waarbij ook verscheidene personen werden veroordeeld.

Medewerkers van het CGVS werden meermaals geconfronteerd met jonge asielzoeksters, die tijdens het verhoor op het CGVS duidelijk tekenen van gedwongen prostitutie vertoonden (apathisch, angstig, verblijvend op een privé adres zonder bron van inkomsten, geen identiteitsdocumenten...). Met hun toestemming, werden deze dan ook rechtstreeks, zonder hen nog alleen buiten het CGVS te laten gaan, naar de bevoegde instanties (o.a. Pagasa) overgebracht, waarna de toepassing van de omzendbrief inzake slachtofferhulp kon worden gemaakt. Het CGVS heeft hiervan daarna verslag opgemaakt en naar de bevoegde instanties gestuurd.

Verder hebben medewerkers van het CGVS bij verscheidene asioldossiers, wanneer zij het vermoeden hadden dat de asielzoekers in de gedwongen prostitutie zouden kunnen betrokken zijn, n.a.v. het asielverhoor op onze dienst, mensen van Payoke uitgenodigd om alzo de drempelvrees voor betrokkenen te verlagen.

Voor Afrika wordt het misbruik van de asielprocedure voornamelijk vastgesteld in geval van personen die zich voorstellen als afkomstig uit Soedan of Sierra Leone. Van frauduleuze of verdachte Liberiaanse dossiers is zo goed als geen sprake meer geweest (waarschijnlijk omdat aan de Liberiaanse burgeroorlog een einde kwam sedert de verkiezing van president Taylor midden 1997).

De meeste van deze asielzoekers zijn net meerderjarig. In het algemeen verblijven deze vrouwen niet in een opvangcentrum. Soms worden privé-adressen opgegeven (meestal in het Antwerpse) maar meestal wordt woonstkeuze gedaan op het kantoor van hun advocaat of op het CGVS zelf. Nog steeds komen bijna systematisch dezelfde (vnl. Antwerpse) advocaten voor in deze dossiers.

Het grootste verschil met de voorgaande jaren is dat het merendeel van deze asielzoekers niet meer opdaagt voor verhoor door het CGVS. Een welbepaalde Antwerpse advocaat stuurt voor een groot deel van zijn cliënten een schriftelijke verklaring naar het CGVS. Deze verklaringen worden vaak reeds opgestuurd naar het CGVS voordat het eigenlijke verhoor door het CGVS moet plaatsvinden.

Ook voor wat betreft de grensprocedure (asielaanvragen in de luchthaven van Zaventem) werden in 1998 een aantal verdachte gevallen opgemerkt van jonge vrouwelijke asielzoeksters die beweerden de Sierraleonese of Soedanese nationaliteit te bezitten maar van deze landen weinig of niets afwisten en vermoedelijk van Nigeriaanse origine waren. Wat opviel is dat ook een aantal van deze vrouwen gebruik maakten van de diensten van dezelfde advocaat uit Antwerpen. De meeste van deze vrouwen waren steeds in Conakry (Guinea) of in Cotonou (Benin) aan boord gegaan van het vliegtuig waarmee zij in België landden en waren in het bezit van een ticket met eindbestemming Italië.

5.2.3. Veiligheidscontracten

Om de steden tot een actief beleid inzake mensenhandel aan te zetten, werd de problematiek als één van de prioritaire doelstellingen opgenomen in de veiligheidscontracten van de grote steden.

Een aantal steden hebben een project op stapel gezet.

Charleroi (stadsvernieuwing)

Doordat het fenomeen van de straatprostitutie zich de laatste maanden enorm heeft uitgebreid in commerciële centra, wenst de politie haar aanwezigheid en controles, binnen een wettelijk kader, op te drijven zonder afbreuk te doen aan de persoon.

Het doel is om op een duidelijke manier op te treden tegen het zichtbaar aspect van het fenomeen van de straatprostitutie, om het tippelen in te dijken en de strafrechtelijke, sociale en medische acties te coördineren.

De contacten met de sociale partners "Espace P" en "Le Nid" zullen worden opgevoerd om de reïntegratie van de prostituees te bevorderen.

Het zal van belang zijn een complementariteit te vinden tussen enerzijds repressie en anderzijds de controle van de gerechtelijke opvolging en de meer sociale aspecten van het dossier.

De hogere autoriteiten van de politie en het Parket hebben overleg gepleegd en zullen dat nog doen om hun acties te coördineren. Het politiepersoneel heeft een opleiding genoten / is gesensibiliseerd geweest inzake mensenhandel om strikt wettelijk en met de grootste eerbied voor de persoon te handelen.

Om op een regelmatige veeleer dan op een lukrake manier de lokale prostitutie te benaderen met inachtneming van de hierboven beschreven gevoeligheden, zullen er 3 sociale assistenten aangeworven worden als politieassistenten. Zij zullen ingedeeld worden bij het SAJFT waar een gespecialiseerde sectie zal opgericht worden om een zicht te krijgen op dit fenomeen van de prostitutie.

Seraing (veiligheids- en samenlevingscontract)

Vanuit de optiek van de strijd tegen de mensenhandel in samenwerking met de politiediensten, ontmoet het bureau voor slachtofferbijstand van Seraing op een systematische basis de prostituees die actief zijn op het grondgebied van de gemeente om hen in te lichten en hen indien nodig bijstand te verlenen.

Gezien de omvang van de activiteiten van het bureau voor slachtofferbijstand, en meer bepaald de strijd tegen de mensenhandel, wordt er een bijkomende universitair aangeworven.

Schaarbeek (stadsvernieuwing)

Een nieuwe cel zal de gehele problematiek van de mensenhandel behandelen en in het bijzonder de jeugdprostitutie. In het licht immers van de vaststellingen van de politiediensten en de straathoekwerkers, blijkt dat de clandestiene prostitutie inderdaad bestaat op het grondgebied van de gemeente; dat probleem werd al vastgesteld in de Noordwijk en zou zich zelfs uitbreiden naar andere wijken.

Dit project heeft tot doel een efficiënt interventiemiddel te ontwerpen met als interventiemethode een individuele ten laste neming en wel op vraag van de politiediensten. Het gaat erom een bemiddelingsorgaan te creëren tussen de optredende instanties en de betrokken individuen.

Deze cel zal samengesteld worden uit een gespecialiseerde opvoeder en een maatschappelijk assistent. De opdracht van deze personen zal erin bestaan een inventaris op te stellen alsook een evaluatie te maken van de noden van de optredende instanties in verband met de ten laste neming en de opvolging van de gevallen die zich hebben aangediend.

Dankzij dit eerste verkennend werk kunnen er vervolgens interventieschema's opgesteld worden. De maatschappelijk assistent zal in het bijzonder de aanvragen moeten behandelen die uitgaan van de politiediensten en zal moeten zorgen voor de opvolging ervan.

Deze cel zal bij het uitvoeren van haar taak de regels van de beroepsdeontologie naleven. Ten slotte zal er een partnerschap moeten gecreëerd worden met gespecialiseerde verenigingen.

Sint-Joost (stadsvernieuwing)

Om de nadelige gevolgen die de lokale bevolking van de prostitutie ondervindt te beperken, zullen 4 politieagenten tot taak hebben de prostitutie efficiënt en permanent te controleren, zowel die op straat als die in kamers. Hun taak zal er ook in bestaan op te treden tegen de uitbuiting en het pooierschap in hotels.

Deze agenten zullen een opleiding volgen gericht op de problematiek van de mensenhandel en de prostitutie.

5.2. Mensenhandel en het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken komt in een aantal dossiers tussen in een ondersteunende rol, ter aanvulling of als vertegenwoordiger van een andere Belgische autoriteit zoals de Ministeries van Binnenlandse Zaken of van Justitie.

Daarnaast heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken in een aantal sectoren waarin het zelf de actor is een nieuwe taak op zich genomen door over te schakelen naar een pro-actief beleid inzake de strijd tegen de mensenhandel.

Mensenhandel, voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken, is niet beperkt tot kinder- of vrouwenhandel, prostitutie, kinderpornografie en aanverwante feiten. De aandacht gaat ook naar kinderarbeid, kinderhandel voor adoptiedoeleinden, zwartwerkcircuits en schijnhuwelijken. Deze verschijningsvormen van mensenhandel zijn trouwens vaak door misdaadorganisaties opgezet.

Door de grote diversiteit van verschijningsvormen vergt mensenhandel van zowel onze Consulaire en Diplomatieke Posten als van de bevoegde dienst op het Departement een gerichte en intensieve aanpak.

5.2.1. Buitenlandse Zaken als rechtstreeks bevoegde autoriteit

Administratief optreden van Buitenlandse Zaken

Bij de organisatie van administratieve activiteiten, zoals het legaliseren van documenten en aktes in het kader van uiteenlopende dossiers (huwelijk, nationaliteit, familiehereniging) of het verlijden van akten van de burgerlijke stand, is een assertieve en pro-actieve houding van onze diplomatieke en consulaire posten van het grootste belang.

Een wakkere houding vanwege onze consuls heeft een ontradend effect. Waakzaamheid op de Belgische diplomatieke en consulaire posten heeft overigens in enkele dossiers geleid tot het ontrafelen van netwerken van mensenhandel. De informatie die werd vergaard door onze consuls leidde dan tot een politieel of gerechtelijke onderzoek in ons land.

Op een aantal ambassades, met name Dhaka, Islamabad, Lagos, New Delhi en Kinshasa is een nieuwe praktijk opgezet om de authenticiteit na te gaan van voorgelegde documenten. Dit nieuwe onderzoek gaat niet enkel de handtekening op het stuk na, maar peilt veeleer naar de inhoud ervan. Uit de ervaring blijkt immers dat sommige vreemde autoriteiten er niet voor terugschrikken om valse verklaringen af te geven. Er wordt nu door onze ambassades nagegaan of de inhoud van een document overeenkomt met de werkelijkheid.

Indien uit het onderzoek blijkt dat de documenten vals of vervalst zijn, licht de Belgische ambassade de bevoegde autoriteiten in België in. Deze zullen de zaak in België onderzoeken en de resultaten meedelen aan onze ambassade.

Met de invoering van deze procedure heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken samen met enkele andere landen een initiatief genomen dat de praktijken van mensenhandelaars in ernstige mate hindert. Sinds de invoering is het aantal valse documenten dat in de genoemde ambassades wordt aangeboden merkbaar gedaald.

Daarnaast hebben alle ambassades en consulaten de opdracht gekregen om in geval van twijfel omtrent de oprechtheid van een koppel om te huwen, hetzij in België, hetzij in het Buitenland voor de lokale autoriteiten of op een Belgische ambassade, een volledig dossier op te stellen, dat dan via het Departement wordt overgemaakt aan de bevoegde Procureur des Konings teneinde zijn advies te kennen. Het parket gaat dan na of er sprake is van een schijnhuwelijk.

Informatievergaring door de diplomatieke en consulaire posten

In het kader van de Wet van 13 april 1995 hebben al onze diplomatieke en consulaire posten een bijzondere taak van informatievergaring gekregen in de strijd tegen het seksueel misbruik van kinderen en kinderpornografie.

Concreet komt het er op neer dat hen werd gevraagd om onmiddellijk na kennisname van om het even welke situatie van seksueel misbruik van kinderen waarbij een Belg zou betrokken zijn het Departement in te lichten.

De ambassades worden ertoe aangemoedigd op een pro-actieve wijze contacten te leggen en te onderhouden met de lokale autoriteiten, met plaatselijke niet-gouvernementele organisaties en met de lokale pers met het oog op het correct vervullen van deze nieuwe taak. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken maakt alle relevante informatie over aan de gerechtelijke autoriteiten in België. In de praktijk verloopt dit via de Nationale Magistraat. De samenwerking tussen de ambassades en het Ministerie enerzijds, en de Nationale Magistraat anderzijds, verloopt optimaal.

Slachtofferopvang in het buitenland

Er is aan de Ambassades en Consulaten ook gevraagd om bijzondere aandacht te schenken aan slachtofferhulp en er op toe te zien dat wanneer een Belgische minderjarige het slachtoffer zou geworden zijn van seksueel misbruik hij of zij zo goed mogelijk wordt opgevangen, indien mogelijk door gespecialiseerde organisaties (gouvernementeel of niet). Onze ambassades zijn immers meestal niet in staat om zelf in te staan voor deze opvang: daarom nemen ze de taak op zich van deze opvang te organiseren, wanneer nodig.

Permanente vorming van diplomaten en consuls

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft in de afgelopen jaren bijzondere aandacht besteed aan de permanente vorming van zijn personeelsleden in alle domeinen die verwant zijn met de mensenhandel.

Tijdens de jaarlijkse contactdagen voor de personeelsleden die in het buitenland in dienst zijn wordt plaats geruimd voor een bespreking van de nieuwe wetgeving en de toepassing ervan in de praktijk. Daarbij komen ook de Belgische niet-gouvernementele organisaties aan bod: in september 1998 en in januari 1999 werd door Child Focus een voorstelling gegeven van de eigen activiteiten, gevolgd door een bespreking van de interactie tussen Child Focus en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

In hetzelfde kader heeft het Ministerie in mei 1998 een regionale conferentie georganiseerd voor alle Belgische consuls op post in Zuid-Oost Azië. De conferentie, die doorging in Bangkok, handelde over de thematiek van de mensenhandel. Er werd in het bijzonder aandacht besteed aan de typische fenomenen in die regio die een systematische en alomvattende aanpak vragen: het seksueel toerisme en daaraan verbonden prostitutie en pedofilie.

Op de conferentie werden een groot aantal Thaise gesprekpartners uitgenodigd, waaronder niet-gouvernementele organisaties en internationale organisaties die sinds geruime tijd actief zijn op het terrein van de kinderprostitutie. De officiële autoriteiten waren eveneens aanwezig, met vertegenwoordigers van de Thaise Politie en van het Thaise Parket.

De deelnemers aan deze conferentie hebben aan het Departement een aantal conclusies, aanbevelingen en voorstellen voorgelegd. Meest in het oog springen de volgende voorstellen:

- Voortaan zou het expliciete akkoord van beide ouders worden gevraagd voor de visumaanvraag van een minderjarig kind dat alleen of begeleid door slechts één ouder reist;
- Een apart formulier moet worden ingevoerd voor de ten laste neming van een minderjarig kind. Op dit formulier zou uitdrukkelijk aangegeven worden of de ten laste nemer van goed zedelijk gedrag is;
- Aan elk minderjarig kind dient een individueel paspoort (reispas) te worden uitgereikt, i.p.v. de huidige praktijk van inschrijving van het kind in het paspoort van één der ouders of van beiden.

In het raam van deze jaarlijkse regionale conferenties zullen ook in de toekomst bijeenkomsten worden gewijd aan de problematiek van de mensenhandel. Er bestaat momenteel een concreet plan voor een conferentie in Midden- en Oost Europa, einde 1999 of begin 2000.

5.2.2. Buitenlandse Zaken in ondersteunende rol

De nieuwe wet die toelaat personen in België te vervolgen voor feiten van kinderprostitutie of kinderhandel die zich in het buitenland afspeelden, heeft in zijn praktische toepassing tot de eerste zeer concrete resultaten geleid. Zo zijn er momenteel reeds twee Belgen veroordeeld door een Belgische Rechtbank voor pedofiele feiten die zich in het buitenland hebben afgespeeld. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken speelde in deze dossiers de belangrijke rol van draaischijf tussen de buitenlandse gerechtelijke autoriteiten en de Belgische.

Ook op het vlak van de informatievergaring speelt het Ministerie van Buitenlandse Zaken een ondersteunende rol. Zo nam een vertegenwoordiger deel aan een conferentie te Washington, in december 1997, over Internet en kinderpornografie, ten behoeve van de andere bevoegde instanties in ons land (het Ministerie van Justitie, de diensten van de Franse en van de Vlaamse Gemeenschap).

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken stelt eveneens zijn netwerk ter beschikking van gouvernementele of niet gouvernementele organisaties die er beroep op doen. Zo begeleidde het Ministerie verschillende zendingen naar het buitenland van Child Focus, maar ook van de Belgische gerechtelijke of politieautoriteiten. Diverse ambassades waren ook gastheer van multisectoriële zendingen die op fact finding missie kwamen in het ene geval, en voor meer formele besprekingen met de lokale autoriteiten in een ander geval.

5.3. Overzicht van de acties van de Inspectie van de Sociale wetten in het kader van de strijd tegen de mensenhandel in het jaar 1998

Wij willen eerst en vooral benadrukken dat de Inspectie van de Sociale wetten niet specifiek gelast werd met de strijd tegen de mensenhandel, gezien deze zaak onder de bevoegdheid valt van het strafrecht. De controle van de wettelijke bepalingen inzake de tewerkstelling van buitenlandse werknemers enerzijds en de controle op zwartwerk en de strijd tegen de sociale fraude anderzijds, maken wel deel uit van de dienstopdrachten.

Naast een rechtstreekse behandeling van bepaalde dossiers door de Inspectie van de Sociale Wetten, neemt de dienst ook deel aan de acties die worden gevoerd in het kader van het Protocol van samenwerking tussen de vier inspectiediensten (Arbeid en Tewerkstelling, Sociale Zaken, RSZ en RVA).

Verder worden de **resultaten en de statistieken** gegeven van alle acties die in 1998 werden gevoerd:

* aantal controles gericht op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers:	937
* aantal controles gericht op zwartwerk:	12.882
* vaststellingen en gevolgen:	
inzake onwettelijke tewerkstelling van vreemdelingen:	
- vastgestelde onregelmatigheden:	587
- verwittigingen:	76
- regularisaties:	100
- processen-verbaal:	411
- aantal werknemers:	758
inzake zwartwerk (het niet-inschrijven van de werknemers):	
- vastgestelde onregelmatigheden:	3476
- verwittigingen:	582
- regularisaties:	970
- processen-verbaal:	1924
aantal werknemers:	5327

Hoewel bij verdenking van een specifiek probleem van mensenhandel, de behandelde dossiers in het algemeen worden overgemaakt aan de bevoegde dienst van Sociale Zaken, is de Inspectie van de Sociale Wetten soms wel rechtstreeks betrokken bij dergelijke interventies.

In bijlage een overzicht van de dossiers waarin de Inspectie van de Sociale Wetten geconfronteerd werd met het probleem van de mensenhandel.

Om de aan de gang zijnde gerechtelijke vervolgingen niet te belemmeren, werden enkel die gegevens vermeld die noodzakelijk zijn voor de begrijpelijkheid van de dossiers.

Bijlage

Overzicht van de behandelde dossiers

1. Charleroi

Clandestiene werkplaatsen voor de verpakking van onder meer voedingswaren

In het kader van het Protocol en met de medewerking van de Rijkswacht of de BOB werden er 's nachts controles uitgevoerd in verscheidene sluikwerkplaatsen. Deze behoren tot verschillende bedrijven en/of natuurlijke personen die met elkaar in contact staan en een twintigtal personen tewerkstellen. De operaties vergden heel wat opsporingswerk en buiten de reeds vermelde diensten werden ook de technische en de medische inspecties ingeschakeld. De controles resulteerden in processen-verbaal voor onder meer de sociale papieren (niet ingeschreven werkrachten) en voor de arbeidsduur én in vaststellingen vanwege de andere diensten (o.m. problemen rond de hygiëne). Inzake immigratie werden hier geen problemen geconstateerd.

De enquêtes worden voortgezet, alhoewel in een aantal werkplaatsen de werkzaamheden reeds werden stilgelegd.

2. Bergen

De bouwsector

In het kader van het Protocol werd er ook een proces-verbaal opgesteld voor de tewerkstelling van een Poolse werknemer zonder werkvergunning.

De Inspectiedienst van de Sociale wetten te Bergen stoot vaak op problemen in de renovatiesector – vooral dan bij de inrichting van “studio's” voor studenten, maar benadrukt de moeilijkheden rond de toegang en de controle, omwille van het grondwettelijke principe van de onschendbaarheid van de woonplaats.

Chinees restaurant

In het kader van het Protocol en met medewerking van de BOB werd er een proces-verbaal opgesteld voor 3 Chinese werknemers die niet over een werkvergunning, noch over een verblijfsvergunning beschikten.

3. Doornik

De landbouwsector

In 1997 werd er een enquête gestart die samen met de BOB en met de veterinaire inspectie werd uitgevoerd. In datzelfde jaar resulteerde ze in 2 processen-verbaal (2 Poolse arbeiders die niet waren ingeschreven en ook geen werkvergunning hadden). In 1998 werden er op aanvraag van het Arbeidsauditoraat en in samenwerking met de RVA andere opdrachten uitgevoerd. Een regularisatie van 272.000 (lonen + sociale wetten) is aan de gang. Bovendien werden er in 1998 nog twee nieuwe processen-verbaal opgesteld voor de tewerkstelling van 2 Poolse arbeiders (niet diegenen die in 1997 waren tewerkgesteld) die ook niet waren ingeschreven, noch over een werkvergunning beschikten.

De Pïtta-bars (Egyptisch netwerk) in Moeskroen

Zowel de Inspectie van de Sociale wetten van Kortrijk als de Rijkswacht waren bij de controles betrokken. Twee buitenlandse werknemers werden gevat en er werden processen-verbaal opgemaakt voor het niet aangegeven werk en voor de ontbrekende sociale papieren.

4. Namen

Chinees restaurant in Ciney

De enquête werd in 1997 ingeleid na een anonieme aangifte. Met de hulp van de Rijkswacht - BOB van Ciney werd er een controle georganiseerd die leidde tot de volgende vaststellingen: tewerkstelling van 5 clandestiene werkkrachten en 2 processen-verbaal (buitenlandse werknemers en ontbrekende sociale documenten). Tijdens de controle werd er om de medewerking gevraagd van de Dienst voor Vreemdelingenzaken, maar deze heeft verstek gegeven met de opmerking dat men hen vroeger had moeten verwittigen.

Het Parket heeft de zaak aanhangig gemaakt bij de rechter van instructie. Vier van de sluikwerkers werden opgevangen door de ASBL Sürya te Luik. In dit horecabedrijf hebben de controlediensten de aandacht gevestigd op feiten van "mensenhandel". Er werd een opheffing van de handelsactiviteiten aangevraagd bij de Handelsrechtbank van Dinant (procedure in kort geding) en ingevolge de verordening werd de werkgever veroordeeld tot het betalen van een dwangsom. De werkgever werd eveneens vervolgd voor de Correctionele Rechtbank (hoorzitting in januari 1999). Het vonnis dat hierover in februari werd uitgesproken erkent de inbreuken tegen de sociale wetgeving (buitenlandse werkkrachten en sociale papieren) maar negeert volledig het aspect "mensenhandel" en dit tot grote verwondering van de inspectiediensten.

Chinees restaurant te Rochefort

Ingevolge een anonieme aanklacht werd hier door de sociale inspectie van Sociale Zaken, de BOB van Ciney en de Rijkswacht van Rochefort een controle uitgevoerd. Twee personen - vermoedelijk sluikwerkers - zijn via een achterdeur ontsnapt toen de controlediensten aankwamen. Eén van hen werd later opgepakt. De inspectie heeft een verslag voorgelegd aan Mevrouw de Arbeidsauditeur van Dinant, die aanvullende onderzoeksverrichtingen heeft opgedragen (juni 1998). Het dossier is nog steeds in behandeling bij de Inspectie van de Sociale wetten.

Transportbedrijf – tewerkstelling van Poolse arbeiders

De enquête gebeurde ingevolge een apostille van Mevr. de Auditeur van Namen. De werkgever probeerde zich aan de controle te onttrekken door het hoofdkantoor van zijn bedrijf op geregelde tijdstippen over te plaatsen. Het dossier werd dan zowel door het district Namen als het district Aarlen behandeld. In april 1998 werd er een proces-verbaal opgesteld voor de tewerkstelling van een Poolse arbeider (vrachtrijder) zonder verblijfs- of werkvergunning.

Het onderzoek wordt voortgezet op verzoek van het Arbeidsauditoraat.

Bars in de regio Namen – controles in maart en augustus 1998

In maart 1998 werden er in samenwerking met de Sociale Inspectie van Sociale Zaken en van de Rijkswacht 3 huizen gecontroleerd. De dossiers worden opgevolgd door de Sociale inspectie; er werden geen overtredingen vastgesteld inzake buitenlandse werkkrachten.

Dezelfde diensten voerden in augustus 1998 verdere controles uit.

Indisch restaurant – december 1998 – in het kader van het Protocol

Tijdens de controle werden er 2 koks uit Bangladesh aan het werk gevonden. Zij waren niet ingeschreven in het personeelsregister en hadden verblijfs- noch werkvergunning. De Sociale Inspectie stelt processen-verbaal op.

5. Luik

Turkse bakkerijen

Met de ondersteuning van de BOB en van de Sociale inspectie van Sociale Zaken werden er in 1998 acht dossiers behandeld. Totnogtoe resulteerden deze in één proces-verbaal (buitenlandse arbeidskracht), een auditeursverslag en een verslag aan de onderzoeksrechter. Vijf dossiers worden nog behandeld.

Carwash – het Pakistaanse milieu

Na het onderzoek dat samen met de Rijkswacht werd gevoerd werd er één proces-verbaal opgesteld (buitenlandse arbeidskracht zonder werk- of verblijfsvergunning) én er kwam een schijnhuwelijk aan het licht. Er werd eveneens een repatriëringsprocedure ingezet.

Pakistaanse nachtwinkels

Samen met de BOB van Seraing werden er twee winkels gecontroleerd, wat resulteerde in twee processen-verbaal voor illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten (in totaal 3 buitenlandse werknemers).

Chinees restaurant

Het restaurant werd samen met de Luikse BOB gecontroleerd; er werd een proces-verbaal opgemaakt voor buitenlandse arbeidskrachten (3 werknemers).

Café

Hier voerden de BOB en de Rijkswacht een controle uit, waarna een proces-verbaal werd opgesteld voor buitenlandse arbeidskrachten (1 Pool en 1 Roemeen). Bovendien kwamen in dit café problemen aan het licht rond prostitutie en schijnhuwelijken.

6. Tongeren

Rekrutering van arbeidskrachten in het buitenland (Oost-Europa) en prostitutie

Als gevolg van de vaststellingen die werden gedaan door de BOB van Maaseik heeft de Inspectie van Sociale Zaken een onderzoek gedaan naar het doen en laten van een koppel (een man en zijn bijzit). Tijdens een reis naar Slowakije in december 1997 hadden zij drie jonge vrouwen meegebracht (met de Slovaakse, de Tsjechische en de Poolse nationaliteit) om hen in België tewerk te stellen als "escort-girls", maar in werkelijkheid werden ze in de prostitutie gelokt (ze verbleven in een privaatwoning die door het koppel was gehuurd; er werden klanten aangebracht via advertenties in de plaatselijke pers). Ingevolge de vaststellingen van de BOB stelde de Inspectie processen-verbaal op voor tewerkstelling van buitenlanders zonder werkvergunning of verblijfsdocumenten, voor het niet-opmaken van de sociale papieren (personeelsregister en individuele rekeningen); de dienst stelde ook overtredingen vast tegen de wet van 13.04.1995 over de strijd tegen de mensenhandel.

De tuinbouwsector

In november 1998 heeft de Inspectie van de Sociale wetten meegewerkt aan een controle die samen met de Sociale Inspectie van Sociale Zaken en de Rijkswacht (de brigade van Alken) werd georganiseerd. De controle - mét huiszoekingbevel - gebeurde op verzoek van de onderzoeksrechter van Tongeren. Er moest ook een beroep worden gedaan op een slotenmaker. Toen de controlediensten binnenvielen waren er vier personen appels aan het sorteren. De controleurs hielden voet bij stuk en vonden nog acht andere personen, Indiërs van nationaliteit, die zich in een kamer verborgen hielden. De werkgever moest toegeven dat ook zij voor hem werkten.

Er werden processen-verbaal opgemaakt voor de ontbrekende sociale papieren (9 arbeiders, van wie de 8 Indiërs, waren niet ingeschreven in het aanwezigheidsregister), voor de buitenlandse werkkrachten (7 arbeiders zonder verblijfs- of werkvergunning). Eén van de Indische arbeiders was nauwelijks 15 jaar oud. De 8 Indiërs werden door de Rijkswacht opgeleid voor identificatie en verhoor, waarbij een tolk aanwezig was.

7. Gent-West

In 1998 werden er 10 processen-verbaal opgesteld voor illegale tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten:

- 6 processen-verbaal in restaurants (6 werknemers)
- 4 processen-verbaal in winkels (6 werknemers)

8. Gent-Oost

Controles uitgevoerd met de cel "Mensenhandel" van de Gentse politie

- Controles in 6 Turkse bakkerijen in februari 1998: er werden processen-verbaal opgesteld voor overtredingen m.b.t. de sociale papieren (4 werknemers waren niet ingeschreven in het personeelsregister) en voor illegale tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten (1 Turk en 1 Marokkaan).
- Controles in 3 Griekse en 2 Italiaanse restaurants in september 1998 om een mogelijke tewerkstelling van Albanen te vinden: er werden processen-verbaal opgesteld voor overtredingen m.b.t. de sociale papieren (3 werknemers waren niet ingeschreven in het personeelsregister), de deeltijdse tewerkstelling (1 werknemer) en voor illegale tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten (1 Pakistani zonder verblijfs- of werkvergunning).
- Controles in 6 Chinese restaurants in november 1998: er werden processen-verbaal opgesteld voor overtredingen m.b.t. de sociale papieren (2 werknemers waren niet ingeschreven in het personeelsregister) en voor illegale tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten (1 Chinees zonder verblijfs- of werkvergunning).

Samenwerking met de Politie van Wetteren in een voddendhandel – februari 1998

Er werden processen-verbaal opgesteld voor overtredingen inzake de sociale papieren (9 werknemers waren niet ingeschreven in het personeelsregister) en voor illegale tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten (3 Polen, 1 Roemeen, 2 Syriërs en 1 Marokkaan, allen zonder werk- of verblijfsvergunning).

Bij routinecontroles van de Inspectie van de Sociale wetten in diverse zaken

Er werden 9 processen-verbaal opgesteld voor tewerkstelling van buitenlandse werkkrachten zonder werkvergunning en in bepaalde gevallen ook zonder verblijfsvergunning:

- 1) 2 Slovaken (werk en verblijf)
- 2) 2 Bulgaren (werk)
- 3) 1 Pakistani (werk)
- 4) 1 Pakistani (werk en verblijf)
- 5) 1 persoon uit Ivoorkust (werk en verblijf) en 3 Afghanen (werk)
- 6) 2 Turken (werk)
- 7) 1 Pakistani (werk)
- 8) 2 Bulgaren (werk en verblijf) en 2 Bulgaren (werk)
- 9) 6 Tsjechen (werk en verblijf)

9. Antwerpen

Acties op het Falconplein en de omliggende straten

Vanaf de maand mei 1997 worden de acties daar gecoördineerd via het parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. In deze groep zijn de volgende diensten vertegenwoordigd: het Arbeidsauditoraat, de rijkwacht, de Inspectie van de Sociale wetten, de Sociale inspectie (Sociale zaken), de economische inspectie en de douane.

De controles worden 2 keer per maand georganiseerd in de winkels van namaakartikelen (kleding, elektrische huishoudapparaten) en zijn vooral afgestemd op:

- de illegale tewerkstelling
- het handel drijven zonder vergunning.

Werkgroep "Prostitutie – mensenhandel"

De Inspectie van de Sociale wetten speelt hier een rol en neemt deel aan de acties voor zoverre er sprake is van een relatie werkgever - werknemer. Bij de acties rond de prostitutie is de inspectie vooral geïnteresseerd in de tewerkstelling in hotels.

Andere

Ook andere dossiers, die niet systematisch werden opgenomen in het kader van de strijd tegen de mensenhandel, bevatten elementen ter zake: zo bijvoorbeeld de tewerkstelling van Indische koks in Indische families.

Bovendien worden er in samenwerking met de politie en de economische inspectie ook regelmatige controles uitgevoerd in uitheemse restaurants op de tewerkstelling van buitenlanders en op het naleven van de sociale wetgeving.

5.4. Sociale Inspectie: algemeen verslag werkzaamheden van de regionale cellen "mensenhandel" in 1998

5.4.1. Algemene gegevens inzake de werking van de cel in 1998

De cellen mensenhandel bestaan gemiddeld uit 2 à 3 sociaal controleurs, die al dan niet voltijds in de cel werkzaam zijn. Uitzondering hierop vormt de regio 08/directie B - Brussel-hoofdstad, waar de cel is samengesteld uit 6 sociaal controleurs, waarvan geen enkele uitsluitend in de cel actief is (hiermee streeft men naar blijvende polyvalentie bij de controleurs en wil men preventief optreden inzake eventuele normvervaging). De sociaal controleurs werken steeds onder de leiding van één sociaal inspecteur.

De cellen behandelden dossiers :

- waarin sprake is van tewerkstelling van vreemde (inz. niet-Europese) arbeidskrachten
- met betrekking tot de prostitutiesector

- met betrekking tot andere risicosectoren, die per regio kunnen variëren (b.v. de confectieateliers in Brussel en Luik, de tuinbouwsector in West-Vlaanderen, het Falconplein in Antwerpen).

De meest voorkomende risicosectoren in 1998 bleken : horeca (inz. exotische restaurants), bouw, stukadoorswerk, confectieateliers, lompennijverheid, kleinhandel (inz. Turkse bakkerijen, nachtwinkels), tankstations, car washes, meubelateliers.

In alle regio's wordt de prostitutiesector, in mindere of meerdere mate, aan systematische controles onderworpen. Daarbij worden per regio verschillende accenten gelegd, die worden bepaald door de aard en de omvang van het prostitutielandschap in elke afzonderlijke regio.

Zo ligt het accent inzake deze systematische controle in de regio Oost-Vlaanderen hoofdzakelijk in de stad Gent zelf, waar de samenwerking met de unit Meprosch van de stedelijke politie nog steeds optimaal verloopt.

In Antwerpen wordt bijvoorbeeld de vitrineprostitutie niet gecontroleerd aangezien in die branche de werkgever-werknemersrelatie niet kan worden bewezen en het derhalve zelfstandige prostituees betreft.

De privé-prostitutie wordt in sommige regio's eveneens systematisch of steekproefgewijs gecontroleerd (Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Brussels Hoofdstedelijk Gewest), in andere (nog) niet.

Met deze systematische controles streeft de Sociale Inspectie een soort *aanwezigheidspolitiek* na in de prostitutiebranche, die een preventief, ontradend en regulariserend effect kan hebben.

In enkele gevallen was er sprake van druk, intimidatie, bedreigingen tegenover de controleurs.

In Brussel werd tijdens een controle door een exploitant bedreigd een hond los te laten en werd een pistool getoond, bij de verdere opvolging van het dossier ontving de inspecteur telefonische doodsbedreigingen.

Slechts in één enkel geval werd klacht ingediend (regio Namen).

Diverse regio's verleenden hun medewerking aan studiedagen omtrent het fenomeen mensenhandel en de opvang van slachtoffers van mensenhandel.

In de *regio Antwerpen* voerde de Sociale Inspectie, naast zijn repressief optreden, ook overleg met een aantal etnische gemeenschappen. Zo zijn er contacten met de Turkse en Noord-Afrikaanse zakenlui in de Antwerpse probleemwijken. Met de Indische gemeenschap in Antwerpen werd overleg gepleegd omtrent de problematiek van de tewerkstelling van zogenaamde "religieuze koks". Samen met de politiediensten voert de Sociale Inspectie ook overleg met het Afrikaans platform, een vereniging van Afrikaanse handelaars op en rond het De Coninckplein. Deze vergaderingen worden overigens voorgezeten door het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding.

5.4.2. Bijzonderheden omtrent de werkwijze bij de controles van de cel

De cellen mensenhandel vragen geregeld machtigingen tot visitatie aan. Met name bij controles in bars, waar de werkneemsters zich vaak in privéruimtes ophouden of hun prestaties leveren in privélokalen, wordt in bepaalde regio's geregeld of zelfs systematisch een machtiging tot visitatie aangevraagd.

Er zijn over het algemeen geen problemen inzake de aflevering van deze machtigingen door de politierechter. Eén enkele keer beperkt de politierechter de machtiging tot de periode tussen 5 uur en 21 uur (de uren die gelden voor de huiszoeking). Nochtans verleent de Arbeidsinspectiewet aan de sociaal inspecteur een uitzondering op de regel dat tussen 21 uur en 5 uur geen opsporingen mogen worden verricht in privélokalen. Het verdient aanbeveling de politierechter hierop te wijzen, met name wanneer het onderzoek een avond- of nachtelijke controle vergt (prostitutiesector !), waarbij de politierechter expliciet wordt verzocht om de machtiging niet te beperken tot de periode tussen 5 uur en 21 uur.

Ook op tolken wordt geregeld een beroep gedaan. In bepaalde gevallen wordt de tolk voorafgaand aan de controle gecontacteerd en verzocht zich beschikbaar te houden.

Enkel de *regio West-Vlaanderen* doet geregeld vaststellingen met behulp van een fototoestel. Daarbij wordt gebruik gemaakt van wegwerpfototoestellen, die per 20 worden aangekocht.

Verder neemt in de regio Antwerpen een lid van de cel regelmatig zijn eigen fototoestel mee om er bij controles vaststellingen mee te kunnen doen.

5.4.3. Statistische gegevens inzake de vaststellingen van de cel

	Aantal Pv's	Sociale documenten	Deeltijdse arbeid	Vreemde werknemers	Arbeids-ongev.	RSZ-aangifte	Verhinderen toezicht	Aantal vreemde werknemers	Bedrag RSZ-regularisaties
West-Vlaanderen	65	42	16	14	0	26	0	46	17.536.413,-
Oost-Vlaanderen	40	36	12	8	2	0	0	23	1.668.810,-
Antwerpen	125	109	40	69	0	3	1	85	32.902.487,-
Limburg	30	22	5	13	5	9	0	22	3.064.975,-
VL. Brabant									
Brussel Hoofdst.Gewest	50	20	0	9	6	11	0	18	3.382.219,-
Brussel-hoofdstad	78	26	0	3	21	35	13	?	7.793.537,- (**)
Henegouwen	17	13	2	1	1	0	0	4	22.099.414,-
Namen-Luxemb.	41	126	46	36	96	197	0	?	22.405.338,-
Luik	11	6 6 (*)	0	3	1 4 (*)	0 6 (*)	1	135	5.163.230,-
TOTAAL	457	406	121	156	136	287	15	333 (***)	116.016.423 (****)

(*) Vastgestelde inbreuken vermeld in onderzoeksverslag aan de onderzoeksrechter, geen proces-verbaal.

(**) Dient vermeerderd met een bedrag aan te regulariseren lonen ten belope van 100.000.000 F, meegedeeld bij onderzoeksverslag aan de onderzoeksrechter in een dossier betreffende een religieuze gemeenschap (sekte) - dit dossier is momenteel nog in gerechtelijk onderzoek.

(***) Geen rekening gehouden met de regio's Brussel Hoofdstedelijk Gewest (Fr.) en Namen-Luxemburg, bij gebrek aan exacte statistische gegevens.

(****) Dient vermeerderd met een bedrag aan te regulariseren lonen ten belope van 100.000.000 F, hetgeen het totaalbedrag op **216.016.423 F** brengt, zie (**) hierboven.

Hieronder vindt u een **tabel** met de aantallen vreemdelingen (per nationaliteit) die illegaal (i.e. in strijd met de Vreemde-Arbeidskrachtenwet) werden tewerkgesteld.

In totaal werden 333 vreemde werknemers aangetroffen die door werkgevers werden tewerkgesteld in strijd met de Vreemde-Arbeidskrachtenwet (*).

Turkije	82	Algerije	3
China	57	Filippijnen	3
Polen	45	Klein-Joegoslavië	2
Marokko	18	Irak	2
Hongarije	17	Indië	2
Pakistan	15	Kameroen	2
Egypte	14	Palestijnen	2
Thailand	12	Tsjechië	1
Albanië	12	Bosnië	1
Israël	8	Syrië	1
Bulgarije	8	Brazilië	1
Rusland	6	Georgië	1
Moldavië	4	Togo	1
Congo	4	Nigeria	1
Ecuador	3	Maleisië	1
Oekraïne	3	Ghana	1

(*) In deze tabel werd geen rekening gehouden met de vreemde werknemers die werden aangetroffen in de regio's Brussel-hoofdstad (Fr.) en Namen-Luxemburg, bij gebrek aan precieze statistische gegevens.

5.4.4. Samenwerking met andere inspectiediensten

De andere sociale-inspectiediensten, inz. de Inspectie van de Sociale Wetten, de controledienst van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en de RSZ-inspectiedienst, zijn in alle regio's op de hoogte van het bestaan en de werking van de cellen mensenhandel van de Sociale Inspectie.

Nergens is evenwel sprake van een gestructureerd overleg en een gecoördineerde samenwerking inzake dossiers die de tewerkstelling van vreemdelingen betreffen. De informatieuitwisseling blijft informeel en de samenwerking is eerder punctueel, d.w.z. er wordt slechts in individuele dossiers samengewerkt. Enkel wanneer de cel het initiatief neemt om andere inspectiediensten (inz. de Inspectie van de Sociale Wetten) bij een onderzoek te betrekken, wordt er samengewerkt. Zelf blijkt de Inspectie van de Sociale Wetten zelden de reflex te hebben om de cel mensenhandel van de Sociale Inspectie bij een onderzoek inzake vreemdelingen te betrekken.

Wanneer dan toch wordt samengewerkt, blijft deze samenwerking vaak beperkt tot de eigenlijke controle en wordt ze niet verdergezet bij de verdere afhandeling van het onderzoek.

Een structurele samenwerking tussen de beide inspectiediensten zou nochtans voor een aantal onderzoeken sterk aangewezen zijn, b.v. voor de dossiers betreffende prostitutiezaken, waar door de Sociale Inspectie systematische controles gebeuren. Zo zou kunnen worden vermeden dat de Inspectie van de Sociale Wetten een onderzoek start in een bar waar de cel mensenhandel van de Sociale Inspectie eveneens een onderzoek voert, hetgeen in de praktijk meer dan eens gebeurt.

De Arrondissementale Inspectiecellen zouden een platform kunnen zijn waar omtrent deze zaken afspraken worden gemaakt.

Toch heeft dit medium een belangrijk nadeel. Vergaderingen van de Arrondissementale Inspectiecellen worden namelijk bijgewoond door vele diensten en er zijn soms tientallen personen op de vergadering aanwezig. Het spreekt vanzelf dat enerzijds een aantal diensten niet bij het probleem betrokken zijn. Anderzijds verhoogt deze grote aanwezigheid van vertegenwoordigers van diverse diensten de kans op lekken. Vooral in een branche als de prostitutie is discretie bij de voorbereiding van onderzoeken van het grootste belang.

Veeleer dringt zich een beperkt maar geregeld overleg op omtrent de dossiers inzake de tewerkstelling van vreemdelingen tussen de verantwoordelijken van de cel mensenhandel van de Sociale Inspectie en de Inspectie van de Sociale Wetten - indien aangewezen zouden ook andere inspectiediensten bij bepaalde dossiers kunnen worden betrokken (b.v. de RVA wanneer er sprake is van inbreuken op de werkloosheidsreglementering).

Dit overleg houdt niet in dat alle dossiers van de cel mensenhandel gezamenlijk met de Inspectie van de Sociale Wetten zouden dienen behandeld. Reeds geruime tijd profileert de Sociale Inspectie zich op het vlak van de strijd tegen de mensenhandel; gezien de Inspectie van de Sociale Wetten niet in dezelfde mate middelen voor deze materie reserveert, kan de Sociale Inspectie in de (sociaalrechtelijke) strijd tegen de mensenhandel het voortouw blijven nemen.

Het bedoelde overleg zou minimaal dienen te vermijden dat de beide inspectiediensten een eigen onderzoek voeren in eenzelfde onderneming zonder elkaar daaromtrent te informeren. De verdere mate van samenwerking zal vooral afhangen van de middelen die de Inspectie van de Sociale Wetten voor deze materie wenst vrij te maken.

Cf. infra, punt 5 en 7.

5.4.5. Samenwerking met politiediensten

Er wordt over het algemeen goed samengewerkt met de reguliere politiediensten. Het verkrijgen van bijstand vormt in geen enkele regio een probleem.

Het zou evenwel aanbeveling verdienen dat de samenwerking in een gestructureerd kader zou kunnen verlopen, waarbij met rijkswacht en politie op een georganiseerde wijze zou kunnen worden samengewerkt in dossiers die de tewerkstelling van vreemdelingen betreffen.

Enkele reeds bestaande gevallen van gestructureerde samenwerking kunnen als voorbeeld dienen, zoals de samenwerking in Antwerpen met politie en rijkswacht inzake het Falconplein/Pelikaanstraat en met de wijkteams in Antwerpse probleemwijken en de samenwerking met de unit Meprosch van de Gentse stedelijke politie.

Het spreekt vanzelf dat een dergelijke samenwerking dient te gebeuren in overleg met de parketten (procureur des konings en arbeidsauditeur).

Zie infra, punt 7.

5.4.6. Samenwerking met de dienst Vreemdelingenzaken

De samenwerking met de dienst Vreemdelingenzaken bestaat er doorgaans hoofdzakelijk in dat de dienst van geplande acties wordt verwittigd om de nodige voorbereidende maatregelen te kunnen treffen inzake de opvang of repatriëring van illegale vreemdelingen.

Occasioneel wordt ook op eigen initiatief informatie aan de dienst Vreemdelingenzaken (Bureau der Opsporingen) overgemaakt. Informatie vanwege de dienst Vreemdelingenzaken omtrent de verblijfssituatie van vreemdelingen wordt vlot verkregen. Doorgaans is het evenwel de begeleidende (of opgeroepen) politiedienst die instaat voor de procedure en de contactname met DVZ wanneer bij een controle een illegaal in het land verblijvende vreemdeling wordt aangetroffen.

5.4.7. Inzake de multidisciplinaire aanpak

De Sociale Inspectie wordt nog steeds uiterst weinig in gerechtelijke onderzoeken ingeschakeld. Ook bij opsporingsonderzoeken doen de procureurs des konings slechts zelden een beroep op de Sociale Inspectie.

Inzage in gerechtelijke dossiers verkrijgen de cellen doorgaans enkel wanneer zij daar zelf om verzoeken (nadat zij op informele wijze - b.v. via de B.O.B. - van het bestaan van het dossier op de hoogte werden gebracht). Vanuit de parketten zelf wordt terzake geen initiatief genomen.

Slechts in enkele arrondissementen werden door de parketten daadwerkelijk stappen gezet om bij de behandeling van dossiers mensenhandel ook de sociaalrechtelijke aanpak te integreren.

In Charleroi werd de Sociale Inspectie op initiatief van de Procureur des Konings ingeschakeld in de oprichting van een platform inzake de bestrijding van de mensenhandel. Totnogtoe werd door dit platform één enkele vergadering gehouden, waar naast de Procureur en de Arbeidsauditeur ook rijkswacht, politie en Sociale Inspectie aanwezig waren.

Ook in het arrondissement Namen werden beperkte overlegvergaderingen gehouden met de Procureur des Konings (verbindingsmagistraat mensenhandel), de Arbeidsauditeur, de rijkswacht, de Sociale Inspectie en de Inspectie van de Sociale Wetten.

In het arrondissement Kortrijk werd overeengekomen dat een periodiek overleg zou worden gehouden tussen de Arbeidsauditeur, de verbindingsmagistraat mensenhandel en de cel mensenhandel van de Sociale Inspectie. Totnogtoe werd slechts één dergelijke vergadering gehouden.

In het gerechtelijk arrondissement Antwerpen heeft de Sociale Inspectie de aanzet gegeven tot een gestructureerd overleg tussen alle betrokken instanties (politie en rijkswacht, Sociale Inspectie, Inspectie van de Sociale Wetten, Economische Inspectie) omtrent de problematiek van het Falconplein/Pelikaanstraat. Dit overleg wordt inmiddels verdergezet onder de leiding van de Procureur des Konings. Deze samenwerking verliep in 1998 vlot en leidde tot goede resultaten (o.m., voor wat de sociale inspectie betreft, werden op 19 verschillende data controles op het *Falconplein* uitgevoerd, waarbij 20 processen-verbaal wegens illegale tewerkstelling van vreemde arbeidskrachten werden opgesteld).

In Antwerpen vergadert de Sociale Inspectie tweemaandelijks samen met de Procureur, de Arbeidsauditeur, en politie en rijkswacht. De vergadering bracht ook een werkbezoek aan de cel Meprosch van de Gentse politie (cf. supra, punt 5).

Deze bepaalde, lokale initiatieven blijven evenwel de uitzondering, zodat van de alom geprezen multidisciplinaire (i.e. sociaalrechtelijke) aanpak in de strijd tegen de mensenhandel in de praktijk nog steeds weinig terecht komt.

De cellen mensenhandel blijven bijzondere aandacht besteden aan de opvang van eventuele slachtoffers van mensenhandel. De opvangcentra zijn voldoende gekend en elk lid van de cellen beschikt over meertalige brochures bestemd voor eventuele slachtoffers.

Het contact met de opvangcentra is goed. Bij omvangrijke acties wordt het opvangcentrum eventueel vooraf verzocht om tijdig de nodige opvang te voorzien en om tijdens de controle *stand-by* te blijven. In 1998 werden slechts enkele personen naar de opvangcentra doorverwezen.

5.4.8. Inzake de vordering tot staken (art. 4 §1 Arbeidsinspectiewet)

In 3 gevallen werd een aanvraag tot vordering tot staken ingediend voor ondernemingen die herhaaldelijk werden betrappt op het tewerkstellen van illegale vreemdelingen.

Een eerste aanvraag leidde tot een gunstig vonnis, dat de onderneming ertoe aanzette de onregelmatigheden te regulariseren en de sociaalrechtelijke verplichtingen na te leven. Hierdoor diende niet effectief tot sluiting van de onderneming overgegaan.

Ook een tweede geval leidde tot een gunstig vonnis, dat evenwel niet uitvoerbaar bleek omdat inmiddels een andere vennootschap de uitbating van de onderneming had overgenomen.

In het derde geval werd de onderneming van een eenmanszaak naar een vennootschap omgevormd nog voor het dossier met het verzoek aan de Minister kon worden overgemaakt, waardoor het verzoek eveneens zonder voorwerp was.

5.5. Het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Voor de opvang van de slachtoffers van de mensenhandel betaalt het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, Bestuursdirectie van het Maatschappelijk Welzijn, sinds juni 1994 de kosten van maatschappelijke dienstverlening verleend aan slachtoffers van de mensenhandel terug aan de gespecialiseerde opvangcentra, Payoke, Pag-Asa en Sürya.

Deze terugbetaling wordt, onder de bevoegdheid van de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie, door het Ministerie op een soepele wijze georganiseerd en berust op een jaarlijks te nemen koninklijk besluit houdende de financiering van de noodhulp en van opvang verleend aan personen die voor een tijdelijke opvang doorgestuurd worden door het Onthaalcentrum "Klein Kasteeltje" en aan de slachtoffers van mensenhandel. Voor 1998 werd dit besluit door de Koning ondertekend op 27 januari 1998; voor 1999 gebeurde dit op 4 februari 1999.

Cijfers met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening die verleend werd aan de slachtoffers van mensenhandel en die ten laste werd genomen door de federale Staat via de Bestuursdirectie van het Maatschappelijk Welzijn:

- De V.Z.W. Payoke in Antwerpen:

Voor 1994 (vanaf juni 1994) werd 2.155.920 BEF uitbetaald voor de opvang van gemiddeld 24 personen.

Voor 1995 werd 5.461.616 BEF uitbetaald voor de opvang van gemiddeld 24 personen.

Voor 1996 werd 7.646.488 BEF uitbetaald voor de opvang van gemiddeld 32 personen.

Voor 1997 werd 11.938.223 BEF terugbetaald, voor de opvang van gemiddeld 45 personen.

Voor 1998 werd 14.954.388 BEF terugbetaald, voor de opvang van gemiddeld 55 personen.

- De V.Z.W. Pag-Asa te Brussel:

Voor 1995 (vanaf juni 1995) werd 196.984 BEF uitbetaald voor de opvang van gemiddeld 2 personen.

Voor 1996 werd 1.400.416 BEF uitbetaald voor de opvang van gemiddeld 7 personen.

Voor 1997 werd 3.750.478 BEF terugbetaald voor de opvang van gemiddeld 15 personen.

Voor 1998 werd 3.917.877 BEF terugbetaald voor de opvang van gemiddeld 19 personen.

- De V.Z.W. Sürya in Luik:

Het OCMW van Luik kent financiële steun toe en neemt de medische kosten op zich voor de opgevangen personen.

De steun die het OCMW toekent, wordt terugbetaald door de Staat.

Precieze bedragen zijn hierover niet bekend, daar uit de gegevens die het OCMW overmaakt om de terugbetaling te bekomen, niet kan afgeleid worden of het steun aan slachtoffers van mensenhandel betreft of aan andere behoeftige vreemdelingen. De samenwerking met het OCMW van Luik heeft het grote voordeel dat het onthaalcentrum de maatschappelijke dienstverlening niet zelf moet pre-financieren.

5.6. Het Departement voor Internationale Samenwerking (ABOS)

Beoogde periode: 1997-1998

De voorbije twee jaar heeft de Belgische Internationale Samenwerking haar initiatieven in de strijd tegen de mensenhandel verdergezet en haar actieradius uitgebreid.

In opvolging van de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekscommissie over Mensenhandel – waarin de centrale en structurele rol van de internationale samenwerking belicht werd – werd in voorgaande jaren een pilootproject met de Filipijnen opgestart. Het definitieve akkoord werd ondertekend in januari 1996. Het project omvatte twee luiken namelijk een wetenschappelijk luik en een luik van gecoördineerde acties op het vlak van preventie, sociale actie en informatie en sensibilisatie. Deze acties werden toevertrouwd aan een netwerk van zes Filipijnse NGO's dat tevens verantwoordelijk was voor de samenwerking met de Filipijnse overheid.

De doelstelling van het project was enerzijds om mogelijke nieuwe slachtoffers van mensenhandel door informatiecampagnes te waarschuwen voor de risico's verbonden aan de illegale migratie en anderzijds om de effectieve slachtoffers op te vangen en op vrijwillige basis opnieuw te integreren in het maatschappelijk leven. Daarnaast werd door een Belgische en een Filipijnse universiteit onderzoek gedaan naar de sociaal-economische en wettelijk-juridische aspecten van het fenomeen.

De eerste fase van het tweejarig project – dat met zes maanden verlengd werd en een bijkomend budget toegewezen kreeg – loopt af in maart 1999; een evaluatie is voorzien voor mei van datzelfde jaar.

Op het einde van deze fase heeft het project talrijke successen geboekt maar staat het nog voor evenveel uitdagingen.

In de Filipijnen werd een onderzoek afgerond naar de sociale en economische factoren van mensenhandel en werden enkele instrumenten aangemaakt die de strijd tegen de vrouwenhandel moeten ondersteunen (getuigenissen van slachtoffers van mensenhandel en prostitutie, een discussiedocument voor beleidsmakers, de oprichting van een databank over mensenhandel en seksuele uitbuiting en tot slot informatie- en educatiemateriaal bestemd voor een breder publiek).

Om de opvang van de slachtoffers te verzekeren werd een opvangcentrum ingericht en voorzien van de nodige infrastructuur en omkadering (medische, psychologische en legale bijstand en vorming).

Ook zijn de organisaties betrokken in het pilootproject erin geslaagd om het fenomeen vrouwenhandel aan te kaarten zowel op lokaal vlak (bij de mogelijke risicopopulatie rond de hoofdstad Manila en in prostitutiewijken in andere steden) als op nationaal, regionaal (Zuid-Oost Azië) en internationaal vlak. Vooral hun theaterstuk "We're so syndicated, Ma'am" – naar analogie van het boek van de Belgische journalist Chris de Stoop "Ze zijn zo lief, Mijnheer" – kon menige sceptici overtuigen van de ernst en de omvang van het probleem evenals van de noodzaak om er iets aan te doen.

Het Belgische onderzoek in het kader van dit project naar een multidisciplinaire benadering in nationaal en internationaal perspectief van het fenomeen vrouwenhandel heeft geleid tot nieuwe inzichten wat betreft de grootte-orde van het probleem, de recruiteringskanalen en plaatsen van tewerkstelling en de socio-culturele en economische factoren die de vrouwen in het circuit van de mensenhandel doen behandelen.

Tevens liggen er van Belgische zijde concrete voorstellen op tafel die de de facto tegengestelde belangen tussen België en Europa enerzijds en de Filipijnen en de Aziatische regio anderzijds op het vlak van (illegale) migratie zouden moeten kunnen overbruggen. Om de mensenhandel te treffen in haar bestaansreden, met name het grof geldgewin, dient de administratieve, sociale en fiscale aanpak in combinatie met een strafrechterlijke bestrijding te worden geaccentueerd.

Een multidisciplinaire en een regionaal gecoördineerde aanpak is hierbij van cruciaal belang

Deze aanpak zal naar alle waarschijnlijkheid verder geconcretiseerd worden in de te verwachten tweede fase van het pilootproject dat moet volgen op de evaluatie voorzien voor mei 99.

Ondertussen werden in dit kader reeds enkele initiatieven genomen door de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking. Aangezien de resultaten van het onderzoek en de daaraan gekoppelde beleidsaanbevelingen de bevoegdheid van de internationale samenwerking overstijgen, werd voorgesteld om deze te bespreken in de interdepartementale cel Mensenhandel en om daaraan een actieplan te koppelen dat de voorttrekkersrol van België inzake de bestrijding van de mensenhandel moet verzekeren.

Bovendien werd er vanuit Internationale Samenwerking bij Justitie aangedrongen op een afhandeling van de dossiers over de bilaterale verdragen met de Filipijnen inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken en uitlevering. Tegelijkertijd werden enkele instrumenten aangereikt die in de bilaterale overeenkomst met de Filipijnen (en later met andere landen) ingelast zouden kunnen worden. Meer bepaald worden de suggesties gevolgd van het multidisciplinair onderzoek van Prof. De Ruyver en Prof. Van Eeckhoutte inzake het afnemen van verhoren op afstand via audiovisuele technieken van al dan niet anonieme getuigen, het voorzien van afdoende bescherming ten aanzien van 'juridisch coöperatieve getuigen' en de opleiding van politieambtenaren.

In het kielzog van dit pilootproject heeft het departement voor Internationale Samenwerking nog enkele aanvullende initiatieven genomen die, alhoewel gericht op de bredere groep van vluchtelingen en asielzoekers uit de partnerlanden die zich al in België bevinden, ook de slachtoffers van mensenhandel proberen te bereiken.

In de open centra voor asielzoekers worden diverse opleidingsprojecten gesteund. Deze projecten moeten asielzoekers de mogelijkheid geven om bepaalde vaardigheden te leren die zowel nuttig zijn bij een verder verblijf in België, als bij een eventuele terugkeer. Het gaat dan ook om cursussen informatica, talen, EHBO, mechanica, ... Verder helpen deze opleidingen de spanningen in de centra te verminderen.

Dergelijke opleidingen gaan sinds 1997 door in de onthaalcentra van het Rode Kruis (Lint, Lanaken, Nonceveux, Yvoir, Hastière) en het federaal onthaalcentrum te Kapellen.

In 1998 werd met Binnenlandse Zaken afgesproken om dergelijke opleidingen ook te organiseren in de gesloten centra. Het Rode Kruis is daartoe in samenwerking met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding gestart met een onderzoek naar de noden in de gesloten centra.

Ook een aantal vzw's hebben opleidingen georganiseerd met de steun van de Internationale Samenwerking. Bij het financieren van die opleidingen werd altijd vooropgesteld dat de door Samenwerking beoogde doelgroepen deze van de uitgeprocedeerden, mensen zonder papieren, ex-studenten en slachtoffers van de mensenhandel zijn. Via reïntegratieprojecten probeert de Samenwerking de vrijwillige terugkeer van deze mensen te vergemakkelijken.

Aan personen die geen toestemming krijgen om in ons land te blijven, wordt de mogelijkheid geboden om op een waardige manier, zonder gezichtsverlies en zonder gevaar terug te keren. Dit kan via reïntegratie in microprojecten door henzelf voorgesteld en al dan niet met hulp geconcretiseerd. Het project wordt ingediend bij koepelorganisaties die het project helpen uitwerken, eventueel een kortlopende opleiding aanbieden, de financiële ondersteuning op zich nemen en contacten leggen met lokale netwerken. Dit netwerk is een sleutelement voor het welslagen van de individuele projecten en laat een betere opvolging toe.

In 1998 namen 4 organisaties de coördinatie van deze microprojecten op zich: het Centre National d'Accueil (CNA) en de Nederlandstalige tegenhanger het Nationaal Comité Onthaal (NKO); het Overlegcentrum voor Integratie van Vluchtelingen (OCIV); de Coordination et Initiative pour les Réfugiés et Etrangers (CIRE) en de Raad van Afrikaanse Gemeenschappen.